

ÖSSZEFOGLALÓ DÖNTÉSHOZÓK RÉSZÉRE A FENNTARTHATÓ VÁROSI MOBILITÁSI TERV (SUMP) KIDOLGOZÁSÁHOZ ÉS MEGVALÓSÍTÁSÁHOZ

Tartalomjegyzék

1. Mit jelent a fenntartható városi mobilitási terv (SUMP)?	02
2. Milyen előnyökkel jár a fenntartható városi mobilitástervezés?	05
3. Melyek a fenntartható városi mobilitástervezés fő elemei?.....	06
4. Hogyan kezdjek neki a fenntartható városi mobilitási terv kidolgozásának?	09

Impresszum

A dokumentumról: Ez a dokumentum a SUMPs-Up projekt keretében készült az Európai Unió Horizont 2020 kutatási és innovációs programjának társfinanszírozásával (690669. sz. támogatási megállapodás). A SUMPs-Up projektet Ana Drăguțescu (az ICLEI Európai Titkársága) koordinálta.

Hivatkozás: Rupprecht Consult (szerk.), 2020. Összefoglaló döntéshozók részére a fenntartható városi mobilitási terv (SUMP) kidolgozásához és megvalósításához.

Szerzők: Siegfried Rupprecht, Lasse Brand, Susanne Böhrer-Baedeker, Lisa Marie Brunner, Rupprecht Consult – Forschung & Beratung GmbH. A dokumentum egyes részei a következők alapulnak: Rupprecht Consult: Útmutató Fenntartható Városi Mobilitási Tervek kidolgozása és végrehajtása (2013), amelynek szerzői joga az Európai Bizottságot illeti meg.

A magyar kiadás a Közlekedéstudományi Intézet Nonprofit Kft. (KTI) közreműködésével készült.

Kiadványtervező: Rupprecht consult; Rebekka Dold, Grafik Design & Visuelle Kommunikation Freiburg, Németország eredeti kiadványterve alapján. | www.rebekkadold.de

Címlapfotók:
www.istock.com

Felelősségkizáró nyilatkozat: A kiadvány kizárólag a megnevezett szerzők véleményét fejezi ki, és nem feltétlenül tükrözi az Európai Bizottság álláspontját.

Szerzői jog: A kiadvány szerzői joga a Rupprecht Consult – Forschung & Beratung GmbH-t illeti. A kiadványban található valamennyi kép és szöveges elem, amelyek esetében feltűntettük a forrást, a megnevezett szervezetek vagy egyének tulajdona. A szerzők szeretnék ösztönözni az Útmutató széles körű használatát. Ez a dokumentum ingyenesen használható, másolható és terjeszthető bármely formában a) a forrásnak a fenti hivatkozás formájában történő megnevezésével, és b) abban az esetben, ha a terjesztett anyag is ingyenesen használható. A dokumentum kereskedelmi felhasználása és tartalmának módosítása kizárólag a szerzői jog jogosultjának kifejezett engedélyével lehetséges.

A dokumentum jogi szempontból a Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 licencének megfelelően (Nevezd meg! – Ne add el! – Ne változtasd! 4.0-ás nemzetközi változat) használható. A licenc szövege a következő internetes oldalon érhető el: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>

Kapcsolattartó:
Rupprecht Consult – Forschung & Beratung GmbH
Clever Str. 13-15, 50668 Köln, Németország
www.rupprecht-consult.eu
info@rupprecht-consult.eu

SUMP-források

SUMP útmutató: <https://www.eltis.org/mobility-plans/sump-guidelines>

SUMP útmutató, magyar változat: https://www.eltis.org/sites/default/files/sump-magyar_versio_2_12_22_online_vegleges_1.pdf

SUMP tematikus útmutatók: <https://www.eltis.org/mobility-plans/topic-guides>

SUMP szakmai tájékoztatók: <https://www.eltis.org/mobility-plans/practitioner-briefings>

SUMP önértékelés: www.sump-assessment.eu

Mobilitási Akadémia: <https://www.mobility-academy.eu>

1. Mit jelent a fenntartható városi mobilitási terv (SUMP)?

A fenntartható városi mobilitástervezés a városi közlekedés stratégiai és integrált megközelítése, amely a fenntartható mobilitás irányába történő elmozdulás révén hozzájárul a jobb elérhetőséghez és életminőséghez. A SUMP elősegíti a hosszú távú jövőkép által vezérelt, tényalapú döntéshozatalt. Ehhez szükséges az aktuális helyzet és a jövőbeli tendenciák részletes értékelése, egy stratégiai célokat tartalmazó közös jövőkép, valamint a különböző szakpolitikai területek – köztük a szabályozás, kommunikáció, finanszírozás, technológia és infrastruktúra – integrált intézkedéscsomagja. A SUMP koncepciója különös figyelmet fordít a lakosság és az érdekeltek bevonására, valamint a közigazgatás szereplői közötti és a magánszektorral való együttműködésre.

A fenntartható városi mobilitástervezés nyolc alapelven nyugszik:

- 1 „Funkcionális várostérségre” kell tervezni a fenntartható mobilitást
- 2 Intézményi határokon átnyúló együttműködésre van szükség
- 3 Be kell vonni a lakosságot és az érdekelteket
- 4 Értékelni kell a jelenlegi és jövőbeli teljesítményt
- 5 Hosszú távú jövőképet és egyértelmű megvalósítási tervet kell kidolgozni
- 6 Valamennyi közlekedési módot integráltan kell fejleszteni
- 7 Gondoskodni kell a nyomon követésről és értékelésről
- 8 Biztosítani kell a minőséget

image © LucVri on istock.com

A fenntartható városi mobilitástervezés új mércét állít fel az innovatív közlekedéstervezés terén. Segíti a városokat és régiókat a közlekedési módok integrálásában és a fenntartható mobilitás ösztönzésében. A SUMP-ok hozzájárulnak a fő mobilitási célok megvalósításához, amilyenek például a jobb levegőminőség, a jobb elérhetőség és mobilitás, a nagyobb közúti biztonság, a közlekedés kisebb zajkibocsátása, a nagyobb energiahatékonyság és a jobb életminőség. A SUMP segít a városoknak és régióknak abban, hogy csökkentsék a közlekedés éghajlatra gyakorolt hatásait.

A fenntartható városi mobilitási terv alábbi fogalom meghatározását Európában és világszerte széles körben elfogadják:

A fenntartható városi mobilitási terv olyan stratégiai terv, amelynek célja az emberek és vállalkozások mobilitási igényeinek kielégítése a városokban és azok környékén a jobb életminőség érdekében. A terv a meglévő tervezési gyakorlatokra épít, és megfelelően figyelembe veszi az integrációt, a részvételt és az értékelési alapelveket.

Nyolc alapelv

A fenntartható városi mobilitástervezés koncepciója, amelyet a Városi mobilitási csomag határoz meg, nyolc, közösen elfogadott vezérelven alapul.¹

1 „Funkcionális várostérségre” kell tervezni a fenntartható mobilitást

Az emberek és áruk napi áramlása összeköti a városokat környékükkel, ami azt jelenti, hogy a SUMP tervezési területét az ilyen „funkcionális várostérségek” alapján kell meghatározni. Alapja a népsűrűség és a munkabárási áramlatok, célja pedig az, hogy a teljes ingázási területet lefedje. Ez a térség a helyi viszonyoktól függően lehet egy város és a környező elővárosi terület, egy egész policentrikus régió vagy települések másfajta együttese. Az emberek és áruk tényleges áramlása alapján történő tervezés még abban az esetben is fontos szempont a releváns és átfogó tervek kidolgozásakor, amennyiben, a településhatárok más logikát követnek, és megnehezítik ennek megvalósítását.

A SUMP-nak általános célként az elérhetőség javítására, valamint a magas színvonalú, fenntartható mobilitás biztosítására kell törekednie a teljes funkcionális várostérségben. A fenntartható közlekedési rendszer mindenki számára jobb hozzáférhetőséget biztosít, jövedelemtől és társadalmi helyzettől függetlenül; javítja az életminőséget, és vonzóbbá teszi a városi környezetet; javítja a közúti biztonságot és a közegészségügyi helyzetet; csökkenti a lég- és zajszennyezést, az üvegházhatású gázok kibocsátását és az energiafogyasztást; továbbá javítja a gazdasági életképességet, a társadalmi méltányosságot és a környezet minőségét.

2 Intézményi határokon átnyúló együttműködésre van szükség

A fenntartható városi mobilitási terv kidolgozása és megvalósítása nagyfokú együttműködést, koordinációt és konzultációt kíván meg a különböző kormányzati szintek és a tervezés területén működő intézmények (és szervezeti egységeik) között.

Az alapelemek a következők:

- együttműködés annak érdekében, hogy a SUMP összhangban legyen a közlekedéssel összefüggő ágazatok (például területhasználat és területrendezés, szociális szolgáltatások, egészségügy, energiaügy, oktatás, jogérvényesítés és rendfenntartás) szakpolitikáival és terveivel, illetve kiegészítse azokat;
- szoros eszmecsere más kormányzati szinteken (például kerületi, települési, agglomerációs, regionális és állami szinten) működő releváns hatóságokkal;
- koordináció a közlekedési szolgáltatókkal az állami és a magánszektorban.

3 Be kell vonni a lakosságot és az érdekeltet

A fenntartható városi mobilitási terv a funkcionális várostérségben élők és az oda látogatók, valamint az ott működő intézmények és vállalatok mobilitási igényeinek kielégítésére összpontosít. Átlátható és részvételi megközelítést követ, és aktívan bevonja a lakosságot és más érdekeltet a terv kidolgozásába és megvalósításába. A részvételi tervezés előfeltétele annak, hogy az emberek magukénak érezzék a fenntartható városi mobilitási tervet és az általa támogatott szakpolitikákat. A korai és aktív részvétel növeli a nyilvánosság általi elfogadás és támogatás valószínűségét, és ezzel minimalizálja a politikai kockázatokat, illetve elősegíti a megvalósítást.

4 Értékelni kell a jelenlegi és jövőbeli teljesítményt

A fenntartható városi mobilitási terv a funkcionális várostérségben működő közlekedési rendszer jelenlegi és jövőbeli teljesítményének részletes értékelésén alapul. Átfogó áttekintést foglal magába a jelenlegi helyzetről, és meghatározza azt a kiindulási alapot, amelyhez viszonyítva mérhető az előrelépés. Ennek érdekében a fenntartható városi mobilitástervezés folyamata az egyeztetett mobilitási jövőképpel összhangban lévő általános célokat és ambíciózus, mégis reális mérhető célokat azonosít, majd

¹ Ez a szakasz nagymértékben a Városi mobilitási csomag [COM(2013) 913] 1.mellékletére épül.

² OECD, Definition of Functional Urban Areas (FUA) for the OECD metropolitan database [A funkcionális várostérségek fogalommeghatározása az OECD nagyvárosi adatbázisa számára, 2013, 2. o. www.oecd.org/cfe/regional-policy/Definition-of-Functional-Urban-Areas-for-the-OECD-metropolitan-database.pdf]

meghatározza az egyes mérhető célokra vonatkozó teljesítménymutatókat. Ezt követően, a mutatók alapján sor kerül a jelenlegi és jövőbeli feltételek értékelésére. Ez a helyzetelemzés magában foglalja a jelenlegi kapacitások és erőforrások, továbbá a tervezés és megvalósítás intézményi kereteinek áttekintését is.

5 Hosszú távú jövőképet és egyértelmű megvalósítási tervet kell kidolgozni

A fenntartható városi mobilitási terv a teljes funkcionális várostérség hosszú távú közlekedési és mobilitási jövőképén alapul. A közlekedés valamennyi módjára és formájára (közösségi és magán, személy és áru, motorizált és nem motorizált, mozgó és álló), valamint az infrastruktúrára és a szolgáltatásokra is kiterjed. A SUMP részét képezi egy rövid távú intézkedési terv az intézkedéscsomagok megvalósítására, melyek révén elérhetők az általános és mérhető célok. Ebben szerepel a megvalósítás ütemterve és költségvetése, a felelősségi körök egyértelmű kiosztása és a szükséges erőforrások vázlatos ismertetése.

6 Valamennyi közlekedési módot integráltan kell fejleszteni

A fenntartható városi mobilitási terv elősegíti valamennyi releváns közlekedési mód kiegyensúlyozott és integrált fejlesztését, miközben prioritásként kezeli a fenntartható mobilitási megoldásokat. A SUMP a teljes mobilitási rendszer színvonalának, megbízhatóságának, hozzáférhetőségének és költséghatékonyságának javítására irányuló integrált intézkedéscsomagot javasol. Egy SUMP infrastrukturális, műszaki, szabályozási, kommunikációs és pénzügyi intézkedéseket is tartalmaz. Kitér a közösségi mobilitás valamennyi formájára (hagyományos közösségi közlekedés, valamint a megosztáson alapuló, új szolgáltatások, beleértve új üzleti modelleket), az aktív mobilitásra (gyaloglás és kerékpározás), az intermodalitásra és a háztól házig tartó mobilitásra, a közlekedésbiztonságra, a mozgó és álló járművekre, az áruszállításra és a szolgáltatásnyújtásra, a logisztikára, a mobilitásmenedzsmentre és az intelligens közlekedési rendszerekre (ITS).

7 Gondoskodni kell a nyomon követésről és értékelésről

A fenntartható városi mobilitási terv megvalósítását szorosan nyomon kell követni.

A kiválasztott teljesítménymutatók alapján rendszeresen sor kerül a tervben meghatározott általános célok felé tett előrehaladás és a mérhető célok teljesülésének értékelésére. Mindig biztosítani kell a kellő időben történő hozzáférést a releváns adatokhoz és statisztikákhoz. Az intézkedések megvalósításának folyamatos nyomon követése és értékelése alapján elképzelhető, hogy módosítani kell a mérhető célokat, és szükség esetén a megvalósítás terén korrekációs intézkedéseket kell alkalmazni. A lakosság terén is és az érdekeltekkel megosztott és közzé tett nyomkövetési jelentés tájékoztatást ad a fenntartható városi mobilitási terv kidolgozása és megvalósítása terén elért előrehaladásról.

8 Biztosítani kell a minőséget

A fenntartható városi mobilitási terv a várostérségek fejlesztésére vonatkozó alapvető dokumentum. Érdemes olyan mechanizmusokat kidolgozni, amelyek biztosítják a SUMP általános szakmai minőségét, és ellenőrzik a fenntartható városi mobilitási terv koncepciója szerint meghatározott követelményeknek való megfelelést. A megvalósítás során különleges odafigyelést igényel az adatok minőségének biztosítása és a kockázatkezelés. Ezek a feladatok átadhatók külső minőségellenőröknek vagy egyéb kormányzati intézményeknek (például regionális vagy nemzeti szinten), és elvégzésüket elősegítheti az olyan eszközök használata, mint a SUMP önértékelő eszköz.

kép © Gehl

2. Milyen előnyökkel jár a fenntartható városi mobilitástervezés?

Fenntartható város létrehozása

Az életminőség javítása

Szilárd bizonyíték van arra, hogy a fenntartható városi mobilitástervezés javítja az életminőséget a városrészekben. A jól összehangolt szakpolitikák sokféle előnnyel járnak, így például vonzóbb közterületekkel, jobb közúti biztonsággal, valamint kisebb mértékű lég- és zajszennyezéssel. Egy ilyen vonzó környezet arra is ösztönzi a lakosokat, hogy gyakrabban sétáljanak és kerékpározzanak, aminek köszönhetően javul az egészségük – és még a költségmegtakarításban is segít.

Gazdasági előnyök megteremtése

A mobilitás a helyi gazdaság egyik legkomolyabb előmozdítója. Az egészségesebb környezet és a torlódások csökkenése elősegítik a helyi közösség költségeinek jelentős csökkentését, továbbá új vállalkozásokat és befektetőket vonzanak. Az innovatív vállalatokért (és a jól fizetett állásokért) folyó globális versenyben egy város élhetősége fontos tényezővé vált; a fenntartható városok egyértelműen élén járnak.

Hozzájárulás az éghajlati és környezetvédelmi célokhoz

A fenntarthatóbb mobilitási rendszer hatásai közvetlenül megmutatkoznak a kibocsátások, a zaj, a légszennyezés és a területbeépítés csökkenésében. A városok kivethetik részüket az üvegházgáz-kibocsátás csökkentéséből és az éghajlatvédelem elleni küzdelemből. A fenntartható városi mobilitástervezés központi elemét képezi a helyi és nemzeti éghajlat-politikáknak.

A közlekedés hozzáférhetőségének javulása

A fenntartható városi mobilitástervezés a multimodális, háztól házig tartó közlekedési megoldások megteremtésének kiváló eszköze. A különféle szereplők összehozása biztosítja a lakosok és vállalkozások hozzáférési igényeinek hatékony kielégítését. A tervezés segít abban, hogy jövedelmi és társadalmi helyzettől függetlenül valamennyi lakos számára biztosított legyen a szolgáltatásokhoz, valamint a foglalkoztatáshoz és oktatáshoz való jó hozzáférés. A SUMP ideális keretrendszerként szolgál egy új mobilitási rendszerre irányuló innovatív elképzelések felvetéséhez, új projektek megvalósításához és a közlekedési rendszer átfogó javítását célzó kiegészítő intézkedések végrehajtásához.

Változás véghez vitele

A korlátozott erőforrások hatékonyabb kiaknázása

Mivel a pénzügyi források korlátozottak, a leginkább költséghatékony megoldások alkalmazása döntő fontosságú a városok számára. A SUMP az új közúti infrastruktúra építéséről egy kiegyensúlyozottabb intézkedéscsomagra helyezi át a hangsúlyt. A mobilitási célokat sokkal hatékonyabban el lehet érni, ha az infrastrukturális és műszaki intézkedéseket szabályozási, kommunikációs és pénzügyi intézkedésekkel kombináljuk.

Ágazatok közötti és határokon átívelő szinergiák kialakítása

A városi mobilitási problémák gyakran átívelnek a településhatárokon, több szakpolitikai területhez kapcsolódnak, illetve szervezeti egységek és intézmények széles körét érintik. A SUMP előmozdítja a különféle ágazatok és kormányzati szintek közötti együttműködésre épülő tervezési kultúrát. Az egymáshoz jól kapcsolódó megoldások megfelelőbb válaszokat adnak az egyre összetettebb problémákra.

Társadalmi támogatás elnyerése

A fenntartható városi mobilitási tervnek alapvető eleme az érdekeltek és a polgárok bevonása. Egy olyan városvezetés, amely bizonyítja, hogy figyelmet fordít a lakosok szükségleteire és igényeire, és megfelelően bevonja őket, magas szintű társadalmi támogatottságot nyerhet el. A részvétel ötletforrásként szolgál a tervezők számára, fokozza a legitimitást, és csökkenti a nagyratörő szakpolitikákkal szembeni ellenállás politikai kockázatát.

Könnyebb hozzáférés a finanszírozáshoz és működésfinanszírozáshoz

A különféle ágazatokban működő közintézmények és a magánszereplők együttműködésével lehetővé válik az erőforrások közös intézkedésekre irányuló egyesítése. A fenntartható városi mobilitási terv segít a közlekedési hatóságoknak abban, hogy új forrásokból származó (működés)finanszírozást csábítsanak magukhoz. A tervezők szemléltethetik az egyes intézkedések hatásait a kulcsfontosságú teljesítménymutatókhoz mérten, vonzóbbá téve a finanszírozási javaslatokat.

Tervezés bizonytalan időkben

Az új technológiák, üzleti modellek és fogyasztói igények felmerülése mind tervezési bizonytalanságok jelentkezéséhez vezet, ugyanakkor a széles körű támogatottságot élvező, hosszú távú általános célok képesek olyan irányadó keretrendszert biztosítani, amelyen belül a körülmények változása esetén szisztematikusabban lehet priorizálni a szakpolitikákat és intézkedéseket választani.

3. Melyek a fenntartható városi mobilitástervezés fő elemei?

A SUMP-konceptió 2013. évi közzététele óta a fenntartható városi mobilitási tervek kidolgozásának és megvalósításának folyamatát már számos várostérségben alkalmazzák Európában (és világszerte). A SUMP-ciklus az óralap vizuális metaforáját használva jeleníti meg a folyamatot (lásd az 1. ábrát).

A SUMP-ciklus a fenntartható városi mobilitástervezés négy szakaszát reprezentálja, amelyek mindegyike egy-egy mérőföldkövel kezdődik és zárul, és három lépésre osztható (a tervezési ciklus így összesen tizenkét lépésből áll). A mérőföldkövek a következő szakaszhoz szükséges döntéshez vagy eredményhez kapcsolódnak, és az előző szakasz lezárását jelzik.

Minden lépést és tevékenységet egy szabályos tervezési ciklus elemének kell tekinteni a folyamatos fejlődés részeként.

Ez természetesen egy összetett tervezési folyamat idealizált és egyszerűsített bemutatása. Néhány esetben a lépések szinte párhuzamosan is elvégezhetők (vagy akár újra vissza is lehet térni azokhoz), a feladatok sorrendje alkalomadtán a konkrét igényeknek megfelelően módosítható, vagy egy tevékenység részlegesen el is hagyható, mert az eredményei elérhetők egy másik tervezés eredményeképpen. Mindazonáltal a SUMP-ciklus olyan hasznos útmutatóvá vált, amely segíti a tervezési folyamat strukturálását és nyomon követését.

1. ábra: A fenntartható városi mobilitástervezés 12 lépése (2. kiadás) – Áttekintés a döntéshozók számára

1. szakasz:

Előkészítés és helyzetelemzés

Az első mérföldkő, továbbá a fenntartható városi mobilitástervezés folyamatának kiindulópontja a szakpolitikusok arra vonatkozó kifejezett döntése, hogy fenntartható városi mobilitási terv készüljön. Az első szakaszban a tervezési folyamatot az alábbi kérdésekre adott válaszok alapozzák meg:

Milyen erőforrásokkal rendelkezünk?

Elemezze a tervezéshez rendelkezésre álló valamennyi (emberi, intézményi, pénzügyi) erőforrást, és az induláshoz állítson fel megfelelő munkavégzési és részvételi struktúrákat. Ebben a szakaszban a döntéshozóknak biztosítaniuk kell, hogy a kulcsfontosságú intézmények és szakpolitikusok támogassák a SUMP kidolgozását, és részt vegyenek a tervezési munkacsoport felállításában.

Mi a tervezési környezetünk?

Azonosítsa azokat a tényezőket, melyek hatással lesznek a tervezési folyamatra, mint például a meglévő tervek vagy jogi követelmények. A tervezési terület meghatározásához elemezze a forgalmi áramlatokat, és gondoskodjon róla, hogy a szomszédos települések hatásai és érdekeltjei is a „fedélzeten” legyenek. Állapodjon meg a tervezés ütemezéséről, és szükség szerint vegyen igénybe külső támogatást. Az ebben és az előző lépésben foglalt tevékenységek szorosan összefüggnek és gyakran párhuzamosan zajlanak. Ezen a ponton a döntéshozók egyik fő feladata annak biztosítása, hogy a funkcionális várostérség szolgáljon a SUMP tervezési területként. Ez gyakran intézményileg és politikailag is összetett döntés.

Melyek a fő problémáink és lehetőségeink?

Naprakész adatforrások megfelelő körének felhasználásával elemezze a mobilitási helyzetet valamennyi közlekedési mód és releváns fenntarthatósági szempont vonatkozásában. Az első szakasz záró mérföldköve a teljes funkcionális várostérség mobilitásával kapcsolatos fő problémák és lehetőségek lezárt elemzése.

2. szakasz:

Stratégia kidolgozása

A második szakasz célja a fenntartható városi mobilitási terv stratégiai irányvonalának meghatározása a lakossággal és érdekelttel együttműködve. Ebben a szakaszban a kulcsfontosságú kérdések a következők:

Milyen jövőbeli lehetőségeink vannak?

Elemezze a városi mobilitás szempontjából fontos külső tényezőkben (pl. demográfia, információtechnológia, éghajlat) bekövetkező valószínű változásokat, és dolgozzon ki olyan forgatókönyveket, amelyek alternatív stratégiai irányvonalakat vizsgálnak meg. A forgatókönyvek megkísérlik megragadni a „jövőbe tekintéssel” járó bizonytalanság mértékét annak érdekében, hogy erősebb ténnyelapokkal rendelkezünk a stratégiai döntésekhez.

Milyen várost szeretnénk?

Az érdekelttel és a lakossággal együtt végrehajtott jövőképzési gyakorlatok segítségével dolgozza ki a kívánatos jövőbeli helyzet közös értelmezését a mobilitási elemzés eredményei és a forgatókönyvek hatásai alapján. A közös jövőkép és célok valamennyi SUMP sarokkövét képezik. A jövőkép a város kívánt jövőbeli mobilitási helyzetének minőségi leírása, amit aztán olyan konkrét célok határoznak meg pontosabban, melyek a megcélzott változás típusát mutatják. Ügyeljen arra, hogy céljai a fontos problémák megoldására irányuljanak, valamint hogy valamennyi közlekedési módra kiterjedjenek a funkcionális várostérségben. A döntéshozóknak aktív szerepet kell vállalniuk ebben a szakaszban, mert ekkor kerül eldöntésre a következő évek stratégiai irányvonala.

Hogyan fogjuk meghatározni a sikert?

Határozza meg a stratégiai mutatók és mérhető célok azon körét, amely valamennyi cél tekintetében lehetővé teszi az előrehaladás nyomon követését anélkül, hogy irreális mennyiségű új adatot kellene gyűjteni. A döntéshozóknak biztosítaniuk kell, hogy a mérhető célok ambiciózusak, megvalósíthatók, következetesek, az érdekelttel által széles körben támogatottak, és más szakpolitikai területekkel összehangoltak legyenek.

A második szakasz végén elérkezett a széles körben támogatott jövőkép, általános célok és mérhető célok mérföldkövéhez. Az intézkedési szakasz stabil kereteinek biztosítása érdekében ezeket a stratégiai prioritásokat lehetőség szerint a döntéshozóknak el kell fogadniuk.

3. szakasz: Intézkedés tervezése

A harmadik szakasszal a tervezési folyamat a stratégiai szintről operatív szintre lép. Ez a szakasz az intézkedésekre összpontosít, amelyek a megállapodott általános és mérhető célok elérését szolgálják. Ekkor kerül sor a SUMP véglegesítésére és megvalósításának előkészítésére a következő kulcskérdések megválaszolásával:

Milyen konkrét lépéseket fogunk tenni?

Állítsa össze az intézkedések tágabb listáját, és értékelje azok hatékonyságát és megvalósíthatóságát, hogy kiválaszthassa azokat, amelyek a leginkább hozzájárulnak az általános és mérhető céljai teljesítéséhez. Foglalja az intézkedéseket integrált csomagokba, vitassa meg azokat a lakossággal és az érdekeltekkel, és értékelje őket részletesen választása megerősítése érdekében. Minden intézkedésre vonatkozóan tervezze meg a nyomon követést és értékelést.

Mire lesz szükség, és kinek mi lesz a feladata?

Bontsa fel az intézkedéscsomagokat végrehajtható feladatokra (avagy „projektekre”), és írja le azokat részletesen, beleértve becsült költségeiket, egymástól való kölcsönös függéseiket és kockázataikat. Minden projekt vonatkozásában azonosítsa a belső és külső finanszírozási eszközöket és működésfinanszírozási forrásokat. Ennek alapján minden projekt tekintetében egyeztesse az egyértelmű felelősségi köröket, megvalósítási prioritásokat és ütemezést. Ebben a szakaszban alapvető fontosságú tájékoztatni a politikai érdekelteket és a nyilvánosságot a projektekről. Egyes konkrét építési projektek például még akkor is ellentmondásosak lehetnek, ha a többség támogatja a kapcsolódó célokat és intézkedéseket. A döntéshozóknak ezen a ponton politikai és társadalmi támogatást kell verbuválniuk a SUMP intézkedéseihez és projektjeihez, ideális esetben formális megállapodást érve el a döntéshozók és a kulcsfontosságú érdekeltek között a felelősségi körökről és az ütemezésről.

Készen állunk az indulásra?

Számos szerző vehetett részt a fenntartható városi mobilitási terv különböző részeinek kidolgozásában. Most itt az idő véglegesíteni a dokumentumot, és ellenőrizni annak minőségét. Szervezete szokásaitól függően a részletes pénzügyi program szerepelhet magában a tervben, vagy külön folyamat részét is képezheti. Mindkét esetben még a SUMP elfogadását

megelőzően meg kell állapodni minden elsőbbséget élvező projekt költségvetéséről, valamint a költségek és bevételek valamennyi érintett szervezet közötti megosztására irányuló hosszú távú döntésekről.

Az intézkedés tervezésének szakaszát a tervezési folyamat legfontosabb mérföldköve zárja: az illetékes politikai testület döntéshozói elfogadják a fenntartható városi mobilitási tervet.

4. szakasz: Megvalósítás és nyomon követés

A negyedik szakasz a SUMP-ban meghatározott intézkedések és kapcsolódó projektek megvalósítására összpontosít, amelyhez módszeres nyomon követés, értékelés és kommunikáció társul. Itt kerül sor a projektek gyakorlati megvalósítására az alábbi kulcskérdések megválaszolásával:

Hogyan tudjuk megfelelően irányítani?

A felelős szervezeteknek és részlegeknek meg kell tervezniük projektjeik technikai részleteit, vállalniuk kell a megvalósítást, és szükség esetén gondoskodniuk kell eszközök és szolgáltatások beszerzéséről. Mivel ez gyakran számos felet érint, a megvalósítási folyamat átfogó koordinálása különös figyelmet igényel.

Hogyan állunk?

A módszeres nyomon követés egyértelművé fogja tenni, hogy minden terv szerint halad-e, szükség esetén lehetővé téve korrekciós intézkedés meghozatalát. Az innovatív mobilitási rendszerek bevezetése a mindennap utazók számára nagyon kizökkentő (ugyanakkor nagyon előnyös is) lehet. A ő véleményük aktív, kétirányú párbeszéd révén történő megismerése elengedhetetlen a sikeres megvalósítási folyamathoz.

Mit tanultunk?

A SUMP-ciklus utolsó lépésében át kell tekinteni a sikereket és kudarokat, és ezen eredményekről tájékoztatni kell az érdekelteket és a nyilvánosságot. Ez az folyamat már a jövőbe is tekint, és figyelembe veszi az új kihívásokat és megoldásokat. A döntéshozók ideális esetben aktívan fognak érdeklődni az iránt, hogy mi vált be (és mi nem), hogy a SUMP következő aktualizálása során figyelembe lehessen venni ezeket a tanulságokat. A SUMP-ciklus az „Intézkedések megvalósításának kiértékelése” mérföldkövel zárul.

4. Hogyan kezdjek neki a fenntartható városi mobilitási terv kidolgozásának?

A fenntartható városi mobilitási terv kidolgozása és megvalósítása olyan folyamat, amelyben számos érdekelt vesz részt a tervező hatóság különféle osztályaitól, a politika világából és azon túlról. A terv átfogó jelleggel szemléli a közlekedési rendszert, az ágazati határokon átívelően funkcionál és az [jobban] integrált tervezés irányába mutató változási folyamatot indít el. A sikeres SUMP-folyamat ezért a legfontosabb érdekeltek támogatásnak felépítésével kezdődik.

Egyértelmű döntés a SUMP kidolgozása mellett

A SUMP kidolgozásának kiindulópontja a jelenlegi mobilitási helyzet javításáról szóló döntés, valamint az a nagyon erős meggyőződés, hogy a nagyobb mértékű fenntarthatóság irányába mutató változásra van szükség. A kezdetektől világosnak kell lennie, hogy a városi közlekedés nem önmagában való cél, hanem olyan magasabb célokhoz járul hozzá, mint a jobb életminőség és a jólét. A SUMP elkészítéséről szóló döntés minden esetben az alábbi általános célok iránti elkötelezettséget jelenti:

- jobb hozzáférhetőség biztosítása mindenki számára, jövedelmi és társadalmi helyzettől függetlenül;
- az életminőség és a városi környezet vonzerejének javítása;
- a közlekedésbiztonság és a közegészség javítása;
- a klímapolitikai célokhoz való hozzájárulás a levegő- és zajszennyezés, az üvegházgáz-kibocsátás és energiafogyasztás csökkentésével; valamint
- a gazdasági életképesség, a társadalmi méltányosság és a környezetminőség javítása.

Politikai elköteleződés elérése

A nemzeti és helyi viszonyoktól függően egy nemzeti szintű jogi kötelezettség, egy helyi politikai szerv (pl. a helyi képviselő-testület) hivatalos döntése vagy a helyi közigazgatás elkötelezettsége képezheti a SUMP kidolgozása mögötti hajtóerőt. Mindenesetre egy ténylegesen fenntartható és hatékony tervhez valódi elkötelezettség szükséges. Amennyiben helyi szinten nincsen erős zászlóvivője az ügynek, kihívás lehet megnyerni a többi politikust a terv támogatásához. Ehhez egy döntéshozók által tisztelt személy meggyőző érveire van szükség.

Megfelelő keret megtalálása a SUMP-hoz

Egy projekt vagy intézkedés önmagában is kiválthatja a SUMP-folyamat elindítását. Egy nagy infrastrukturális projektre (pl. egy új villamosvonal) vagy nagyobb városi innovációra (pl. egy alacsony kibocsátási övezet) vonatkozó döntés esetében előfordulhat, hogy az intézkedést egy szélesebb körű tervezési keretbe kell beágyazni.

Egy nagy projekt esetében a SUMP integrált megközelítést kínálhat, kiegészítő intézkedésekkel, hosszú távú mérhető célokkal, valamint részvételi megközelítéssel szolgálva. A SUMP különösen a jelentős hatással bíró, nagy és innovatív projektek esetében kínálja azokat az átfogó részvételi stratégiákat, melyekre az intézkedésekhez szükséges társadalmi támogatás elnyeréséhez szükség van. A térség egészét érintő infrastrukturális projekt még kezdő lökést is adhat ahhoz, hogy a SUMP-ot a szomszédos településekkel együtt a funkcionális várostérség szintjén indítsák el.

A városa által jelenleg megélt problémákkal és a SUMP által előidézhető fejlődéssel való érvelés

Hasznos megközelítés lehet, ha bemutatják azokat a kihívásokat és problémákat, melyekkel a város akkor néz szembe, ha semmi nem változik, és kiemeljük a fenntartható városi mobilitási tervből származó előnyöket, valamint kihangsúlyozzuk, hogy a szavazók megjutalmazzák a jó eredményeket. A sürgősség érzékeltetéséhez hatékony lehet szimulálni, hogy milyen negatív következményekkel járna, ha a fejlődés a megszokott kerékvágásban zajlana (pl. a jövőbeli torlódások és az ebből fakadó gazdasági veszteségek, vagy a közúti halálesetekhez vagy a légszennyezés miatt elvesztett életévekhez hasonló mutatók formájában), majd ezeket térképek és számadatok segítségével érdemes a politikusoknak is bemutatni. A digitális technológiák által diktált jelenlegi gyors változások rámutatnak a jövőbeli fenntartható mobilitáshoz szükséges koherens stratégiai megközelítés kidolgozásának sürgősségére. Az előnyök ismertetése során gyakran hasznos a városunkban jelenleg fennálló, kiemelt fontosságú kérdésekhez – mint pl. a levegőminőség, forgalom, közúti közlekedésbiztonság, megfizethető lakhatás vagy gazdasági növekedés – annak magyarázata révén kapcsolódni, hogy a SUMP hogyan tudna ezekre megoldást kínálni.

Kisléptékű intézkedések fontolóra vétele a gyors sikerek érdekében

A politikai elkötelezettség elnyerése nagy kihívás lehet, mivel a SUMP előnyei teljesen csak egy választási ciklusnál hosszabb idő alatt mutatkoznak meg. Hasznos lehet, ha kiemeljük a kisebb léptékű, de jól látható intézkedések SUMP-ba való beépítésének lehetőségét is. Ez rövid távon is javíthatja a társadalmi támogatottságot, továbbá elősegítheti a SUMP kidolgozására vonatkozó első döntést. A közterületek „könnyű és olcsó” megoldások útján való átmeneti átalakítása például segíthet abban, hogy az emberek el tudják képzelni a lehetséges pozitív változásokat (pl. utcai terek újrafelosztása, virágládákkal

leválasztott ideiglenes kerékpárút, vagy parkolók helyett utcai bútorok).

Más városok által adott ihlet

Európában (és világszerte) sok város állt már korábban ezen első döntési pont előtt. Közülük sok meghozta azt a döntést, hogy kidolgozza első SUMP-ját. Nagyszerű érv lehet ezekre a városokra hivatkozni, melyek sikeresen megvalósították a fenntartható városi mobilitástervezést. Az európai városi hálózat kiváló alapul szolgál arra, hogy mások történeteiből, valamint sikereiből és kudarcaiból tanuljunk és inspirálódjunk.

Kezdje néhány könnyű lépéssel

Ha már meghozta a döntést a SUMP elkészítéséről, úgy érezheti magát, hogy egy nagy hegy lábánál áll. Különösen az út elején segíthet, ha a hegyre szakaszokban gondolunk, kis lépésekkel és elérhető célokkal. A SUMP-ciklus felépítése a négy fő szakasszal, annak lépéseivel és mérföldköveivel segíteni fog ezen az úton. A következő ötletek a gördülékeny indulásban segíthetnek:

Alakítson ki kapcsolatokat és együttműködést a funkcionális várostérségében

- Szervezzen tervezési műhelytalálkozót a környező települések közlekedéstervezőivel. Előfordulhat, hogy nem mindegyik település fog érdeklődést mutatni, de ha egyszerűen elkezd az együttműködést azokkal, amelyek érdeklődnek, lehet, hogy a többiek később csatlakozni fognak.
- Azonosítsa azokat a közös problémákat, amelyek együttműködést igényelnek (pl. zsúfolt ingázó útvonalak), és tartsanak találkozót, hogy meghatározzák az összes település számára előnyös megoldásokat (pl. jobb csatlakozások az elővárosi vonatokkal vagy buszokkal, P+R parkolók vagy kerékpáros sztrádák). Gyakran könnyebb együttműködést kialakítani egy konkrét projekt, semmint elvont tervek kapcsán.

Nyisson párbeszédet az intézményi határokon átívelő, gyümölcsöző együttműködés érdekében

- Kezden el bevonni kollégákat más érintett ágazatokból (pl. területrendezés, környezetvédelem, gazdaság, idegenforgalom, szociális szolgáltatások vagy egészségügy) a mobilitástervezési folyamatokba. A stratégiai tervekkel illetően törekedjen az interdiszciplináris irányító csoportok kialakítására, amelyekben a legérintettebb részlegek képviseltetve vannak. A kapcsolódó ágazatok (pl. környezetvédelmi civil szervezetek, vállalkozói szövetségek, egészségügyi szakértők, rendőrség, ifjúsági tanácsai és iskolai képviselők) képviselőit is hívja meg az érdekeltet találkozóira.
- Azonosítsa a több ágazatot érintő kihívásokat. Gyakran könnyebb együttműködést kialakítani egy közös előnyökkel járó konkrét projekt ügyében (pl. a rendőrség, az oktatásért és mobilitásért felelős részleg által közösen tervezett sétakampány iskolás gyermekek számára), semmint elvont tervek kapcsán.
- Szervezzen találkozót más részlegekben dolgozó kollégákkal, és vitassák meg a közös fellépés előnyeit. Ha valamely élenjáró város szakértője képes észrevételeivel hozzájárulni ezekhez a találkozókhoz, az gyakran segíthet az üzenetek megértésében. Még nagyobb az előny, ha ezek a szakértők olyan helyről valók, amelyre az Ön településéhez hasonlóként tekintenek.

Mozgósítsa a lakosságot és az érdekelteket

- Azonosítsa az érintett érdekelteket. A széles nyilvánosság bevonása mellett fontos, hogy az intézményi képviselők – például politikai pártok, lakossági és közösségi csoportok, üzleti szervezetek, közlekedési szolgáltatók stb. – kiegyensúlyozott összetételű csoportja is bevonásra kerüljön.
- A folyamat elején azonosítsa a lakosság és az érdekeltek csoportjait, és vonja be őket. Nyújtson aktív tájékoztatást a SUMP kidolgozására irányuló döntésről, ugyanakkor tegye lehetővé, hogy ők is részt vehessenek a vitában. Feltétlenül meg kell hallgatni és össze kell gyűjteni a lakosság elképzeléseit és jövőképeit, különösen a tervezés kevésbé szakmai jellegű szakaszaiban, amikor a folyamatok még nyitottabbak és rugalmasabbak. Szervezzen SUMP projektindító értekezletet az érdekeltek és a lakosság részvételével, interaktív formában. Ez lehet például műhelytalálkozó, nyilvános vita vagy ún. „World café” beszélgetés.
- Kezdje el feltérképezni a lakosság kreatív bevonásának módjait. Ez történhet hagyományos formában, például újságcikkek, rádiós anyagok, honlapokon közzétett közlemények, nyilvános tereken elhelyezett poszterek vagy háztartásoknak címzett levelek formájában, valamint olyan új formákban, mint amilyen például a közösségi média, a rövid videofilmek, egy kontakt klub vagy egy külön (interaktív) honlap.

Kezden el a városra vonatkozó közös jövőkép irányába munkálkodni

- A lakossággal és az érdekeltekkel együtt elkezdhet egy közös jövőképet dolgozni. A jövőképalkotási gyakorlatok, például a jövőkutatási műhelytalálkozók segíthetnek abban, hogy kialakuljon annak egyforma értelmezése, hogy a városnak hogyan kellene kinéznie a jövőben, és milyen változásokra van szükség ahhoz, hogy az meg is valósuljon.

www.eltis.org